

Reprezentatívne stretnutie amerických a česko-slovenských geografov

Prvé reprezentatívne stretnutie amerických a česko-slovenských geografov, jedno z najvýznamnejších medzinárodných podujatí našej geografie, sa uskutočnilo v dňoch 3.-12. septembra 1991. Stretnutie bolo výsledkom úsilia Geografického ústavu SAV o pracovné kontakty s americkou geografiou už od polovice 80. rokov so zámerom získať metodické a metodologické poznatky environmentálnej geografie. Otázky prostredia budú podľa predikcií v 90. rokoch ovládať nielen vedu, ale aj národnú a dokonca medzinárodnú politiku. Po viacerých rokovaníach s predstaviteľmi americkej geografie sa konferencia konala v hlavných geografických centrách ČSFR v Bratislave, Brne a Prahe. Jej cieľom bola identifikácia geografických prístupov k prostrediu v ČSFR a USA, výskumných problémov prostredia a vytipovanie spoločných environmentálnych výskumných projektov. Zámerom bolo vytvoriť podmienky spolupráce našich geografov pri riešení projektov na amerických univerzitách a napokon amerických špecialistov u nás.

Konferenciu zorganizovali v spolupráci: Association of American Geographers vo Washingtone (záštitu prevzal jej prezident prof. dr. R. W. Ablor), Geografický ústav SAV v Bratislave, Geografický ústav ČSAV a katedry geografie Karlovej Univerzity v Prahe. Sponzorovali ju National Science Foundation, SAV, ČSAV a UK. 13-člennú americkú delegáciu viedol známy americký geograf prof. dr. G. J. Demko, riaditeľ Rockefellerovho centra pre sociálne vedy na Dartmouth College. Okrem šéfredaktora povestných *Annals of the Association of American Geographers* prof. dr. S. D. Brunn sa na konferencii zúčastnil dr. W. B. Wood, riaditeľ odboru geografie na Ministerstve zahraničných vecí USA, prof. dr. R. E. Kasperson, koordinátor medzinárodného programu IGU Critical Environmental Zones a ďalší špecialisti v problematike medicínskej geografie, environmentálnej legislatívy a politiky, únosnosti prostredia, technologických a prírodných rizík a hazardov, environmentálneho vedomia, percepcie a správania sa populácie, hodnotenia environmentálnych vplyvov, plánovania managementu, krajinskej ekológie, diaľkového prieskumu Zeme, geografického informačného systému v environmentálnom výskume atď. z rôznych univerzít v celých USA.

Témy konferencie boli:

- Obyvateľstvo a sídla vo vzťahu k prostrediu
- Environmentálne vplyvy na zdravie obyvateľstva
- Prostredie, využívanie Zeme a cestovný ruch
- Environmentálne riadenie a politika
- Oblasti s kritickým stavom prostredia
- Znečistenie vôd a pôdy
- Znečistenie ovzdušia
- Environmentálny informačný systém a metódy

Počas rokovaní v Bratislave, Brne a Prahe odzneli mnohé referáty, ktoré rozobrali jednotlivé tematické okruhy v teoretickej a metodologickej podobe i v aplikácii na rôzne regióny. Organizátori prizvali aj špecialistov k témam, ktoré geografia nerieši (znečistenie prostredia). Pre našich odborníkov sú zaujímavé americké prístupy, pretože výskum prostredia v americkej geografii nemá prírodovedný charakter, t. j. nesústreďuje sa na otázky prírodného prostredia, ale nazerá naň cez jeho subjekt, t. j. človeka, ako prostredie vníma, posudzuje a hodnotí. Percepcia určuje správanie sa človeka v prostredí, jeho identifikáciu alebo nespokojnosť s prostredím, čo ovplyvňuje kvalitu života. Človek vníma prostredie nielen ako jeho obyvateľ, ale aj ako užívateľ a exploatačtor jeho zdrojov. Postoje k prostrediu určujú jeho profesné záujmy. Na

poznatkoch o vzťahu človeka k prostrediu sa zakladá hodnotenie, plánovanie a management prostredia.

Referáty amerických účastníkov konferencie rozoberali otázky environmentálnej politiky a riadenia (S. D. Brunn), medzinárodných programov a legislatívy (W. B. Wood), úlohy oblastí s kritickým stavom prostredia v globálnych zmenách biosféry (R. E. Kasperson), zmien v kontaktných zónach medzi riadenými a neriadenými areálmi pod environmentálnym vplyvom (S. W. Beatty), vulnerability prostredia vplyvom uvoľnených rizikových látok (S. L. Cutter), únosnosti vodných tokov vo vzťahu k rekreácii (F. A. Scholmaster), zdravotného stavu obyvateľstva v oblastiach s narušeným stavom prostredia (D. Wartenberg), managementu vodných zdrojov (R. S. Sharpe), prírodných rizík (J. F. Shroder) i kontaminácie pôd a vôd olovom v urbánnych celkoch (S. Tong). Osobitnou témou bolo porovnanie výsledkov pri použití amerického informačného systému a tradičných metód výskumu prostredia (J. E. Dobson) a využívanie diaľkového prieskumu Zeme pri výskume prostredia (K. Langran).

Počas exkurzie do oblasti Hornej Nitry predstavili riešitelia z Geografického ústavu SAV americkým kolegom výsledky prác na vedeckom projekte *Priestorová štruktúra životného prostredia a kvalita života* (prípadová štúdia Horná Nitra). V diskusii prof. dr. S. D. Brunn a prof. dr. R. E. Kasperson ponúkli našim odborníkom na riešenie témy zameranú na environmentálne vedomie, ktorej budú garantmi. Financie zabezpečí americká strana.

V závere účastníci konferencie prijali dokument, v ktorom sa určuje spôsob prepojenia amerických, českých a slovenských geografických vedeckých projektov a vytvorenie spoločných pracovných skupín. Asociácia amerických geografov v USA usporiada r. 1992 v rámci svojho kongresu konferenciu o česko-slovenskej geografii a americkej geografickej verejnosti predstaví program spolupráce.

Ján Drdoš

Poznámka redakcie:

Je na škodu vecí, že do tejto významnej akcie neboli zapojení aj odborníci z krajinoekologických a príbuzných environmentálnych pracovísk Slovenska.